

**SOVINT RITUALITZEM
ALGUNES DE LES NOSTRES
ACTIVITATS DIÀRIES**

David Bueno i
Torrens

**Professor i investigador
de genètica de la UB i
divulgador de la ciència**

Biologia, rituals i religiositat (i II)

Al meu article anterior, del 12 de juny, discutia, a partir de dos treballs publicats en revistes científiques (*Scientific American Mind* i *Cognition*), com determinats aspectes de la nostra biologia condicionen el grau de religiositat, un comportament afavorit per la selecció natural pel seu poder de cohesió social. Hi ha dos aspectes més que no vaig abordar en el primer article i que trobo molt suggeridors.

PER COMENÇAR, PER VEURE fins a quin punt la religiositat afavoreix la cohesió social, es va fer un experiment en què es va observar com diversos voluntaris als quals s'havia avaluat el grau de religiositat i espiritualitat ajudaven una altra persona. Es va constatar que les persones religioses tendien a ajudar preferencialment els individus de la seva comunitat, mentre que les persones espirituals no feien cap mena de distinció entre les persones de la seva comunitat i els estranys; i els fonamentalistes ajudaven únicament els de la seva comunitat, i ignoraven completament els altres. Certament, la religiositat pot actuar de mecanisme de cohesió, però sobretot a nivell de societats tribals on tots pertanyen a la mateixa comunitat, la qual cosa pot ajudar a entendre alguns

dels contrasentits que ha propiciat la globalització, des del fanatisme com a instrument identitari a les noves propostes d'espiritualitat.

UN ALTRE ASPECTE DESTACAT en totes les societats i religions és l'existència de rituals. Els rituals són protocols dissenyats per foragitar problemes o atraure situacions favorables, i malgrat no tenen cap base racional generen sensació d'efectivitat. De fet, si fem un acte honest d'introspecció, veurem que sovint ritualitzem algunes de les nostres activitats diàries, com per exemple la manera com preparam el cafè, la qual cosa ens indueixen la sensació inconscient que les coses ens

La religiositat pot actuar de mecanisme de cohesió, però sobretot a nivell de societats tribals on tots pertanyen a la mateixa comunitat

aniran bé. Per veure quins aspectes dels rituals generen aquesta sensació d'efectivitat, es van observar i analitzar voluntaris de diferents cultures –brasilers i nord-americans– mentre practicaven un ritual brasiler anomenat *simpatia*. Això va permetre establir que hi ha tres aspectes clau que influeixen en la percepció d'efectivitat: el nombre de passos, la seva repetició i la inclusió d'icones religioses.

L'EXPLICACIÓ BIOLÒGICA rau en la capacitat de la ment humana de fer relacions causals per intentar explicar el món que ens envolta, unes relacions que d'altra banda ens han servit per fer avançar la societat i la ciència i, en conseqüència, han permès la nostra supervivència. Probablement aquest sigui l'aspecte que ha fet que la selecció natural hagi afavorit els mecanismes mentals de ritualització. En aquest sentit, el nombre de passos i la seva repetició –també el mètode científic inclou repeticions– activa els mecanismes mentals que cerquen la relació de causa i efecte, malgrat no hagin de tenir necessàriament cap relació racional. I les icones religioses proporcionen familiaritat i autoconfiança.

POTSER AIXÒ EXPLICA PER QUÈ quan els polítics juren el seu càrrec ho fan de forma solemne, amb protocols elaborats on repeteixen un per un frases prèviament acordades, sovint davant icones religioses, en un ritual que els donarà la sensació de bona sort a ells i, per extensió, al país que governen. I també podria explicar per què tendim a sacrilitzar objectes allunyats dels contextos religiosos, com banderes i constitucions, atès que atorgarien una major sensació d'efectivitat a qui els utilitzés en els seus rituals laics.